

בתחילת הפרק מנתה המשנה מספר דברים שנאמרים בלשון הקודש. שניים מהם דומים מבחינה מעשית, ברכות הכהן הגדול, ופרשת המלך.

זמן ברכות הכהן הגדול הוא ביום הכיפורים של כל שנה ושנה. לעומת זאת פרשת המלך, נאמרת פעם בשבע שנים, לאחר השמיטה בחג הסוכות. הכהן עומד וקורא בתורה את פרשיות יום הכיפורים, והמלך יושב קורא מתחילת ספר משנה תורה עד שמע, פרשיות של המעשרות, פרשת המלך וברכות וקללות.

מובא במשנה על פרשת המלך, מעשה במלך אגריפס שהוא צאצא של הורדוס (רש"י ביאר שאמו מישראל), וכך לשונה (שם מא.):

אגריפס המלך עמד וקבל וקרא עומד, ושבחוהו חכמים, וכשהגיע ללא תוכל לתת עליך איש נכרי, זלגו עיניו דמעות, אמרו לו: אל תתירא, אגריפס, אחינו אתה, אחינו אתה.

יש לעיין מה עניינו של אגריפס אשר נחרב בית המקדש בימיו (רש"י ד"ה אגריפס), לבין המשנה העוסקת באיך קוראים את פרשת המלך? ויתר על כך, שממקרה זה נתחייבו עמ"י כלייה על חנופתם של החכמים!

הגמרא איננה עוסקת בשאלה מניין לברכות הכהן והמלך שנאמרות בלשון הקודש, וכך הקשה התוספות יום טוב (סוטה ז,ז):

לא אתפרש מנלן דאין נאמרין אלא בלשון הקדש?

וכך גם הקשה בפרשת המלך (ד"ה פרשת):

גם בכאן לא אמרו בגמרא מנלן דבלשון הקדש?

מתרץ התוס' יו"ט שבכהן גדול מובן הדבר שהרי כל מהות המצווה הוא בקריאת הפרשה בלשון הקודש אשר בה היא כתובה. אך לעניין הברכות 'לא קפיד' כלשונו, כלומר אין הדבר עיקר (וכך גם מובא ברמב"ם שלא התנה את הברכה בלשון הקודש).

לעומת זאת בפרשת המלך צריך לומר גם את הברכות בלשון הקודש, ומתחדדת השאלה מהיכן הדבר נלמד, ואלו דבריו (שם):

והרמב"ם כתב בפרק ג' מהל' חגיגה. וז"ל הקריאה והברכות בלשון הקדש. שנאמר (שם ל"א) תקרא את התורה הזאת כלשונה. אף על פי שיש שם לועזית. ע"כ. ויש לתמוה דברכות מנלן? והא משנתינו דייקא ולא תני ברכות המלך! כדתנן ברכות כ"ג! וגם הכ"מ נסיב להו לפרש מנליה? ולא עלה בידו..

כלומר, הרמב"ם מבאר שהמלך צריך לברך את הברכות בלשון הקודש, אך מניין למד זאת?

נראה שיש לעיין בקשר שבין הברכות למצווה עצמה: א. הברכה היא תקנה כללית, ללא קשר מהותי למצווה. ב. הברכה היא צמודה למצווה, כלומר דין המצווה כדין הברכה (והדבר מתבאר בכמה צורות עיי' פסחים ז: ועוד).

אולי אפשר לבאר את הברכות של המלך כצמודות לקריאת התורה, ע"כ דין הברכה כדין המצווה בלשון הקודש. כמו שביארנו מספר פעמים, לשון הקודש היא לשון עצמית, מה שאין כן בלשון תרגום שהיא שפה הסכמית. הכהן והמלך, מכוונים את המבט של העם למבט עצמי ופנימי, עפ"י התורה. כך גם הברכות נצמדות אל מצוות הקריאה.

אם כן, מדוע הרמב"ם מציין שרק בפרשת המלך צריך לברך בלשון הקודש? אך בברכות הכהן הגדול לא פירט?

נראה לענ"ד שהמשנה כבר מבדילה בין כהן למלך בדוגמא של אגריפס. כהן יכול להתמנות רק אם הוא מיוחס כך היה לאורך כל הדורות במקדש (גם בבית שני שקנו את הכהונה בכסף). אך מצאנו מלכים שאינם מזרע ישראל, וכל שכן שלא מזרע דוד. אגריפס מלך ישראל אך מזרע עבדים אשר שלטו אחרי מלכות בית חשמונאי. מלכותו היא במקרה ולא בעצם, רק מלכות בית דוד היא ההופעה העצמית השלימה.

נראה לענ"ד שהרמב"ם חילק, כהן שהוא מזרעו של אהרון, אין צורך לפרט שהברכות בלשון הקודש, שהרי הם נצמדות אל קריאת התורה. אך אצל מלך שישנה הופעה מקרית כמו אגריפס, שכל כולו חיצוני למלכות עמ"י, מדגיש הרמב"ם שגם הברכות וגם הקריאה תהינה בלשון הקודש, אותה לשון עצמית.

הכהן הגדול אחראי על הבחינה היותר רוחנית של העם, לעומת זאת המלך אחראי על הבחינה היותר מדינית לאומית. היה אפשר לחשוב שהעיסוק במדיניות תאבד את לשון הקודש, ותהפוך לשפה אוניברסלית, ע"כ מדגישים חז"ל שכל פרשת המלך היא בלשון הקודש, הלשון עצמית.